

PRATARMĖ

Dabar meno kūrinys retai tyrinėjamas kaip izoliuotas artefaktas, tyliai kalbantis spalvomis, linijomis, tamsiomis ir šviesiomis dėmėmis, formomis bei kitais vizualiais reikšmių kodais. Net radikaliausias vaizdo kaip uždaro pasaulio skaitytojas neišvengiamai kreipiasi į žmogišką patirtį, nes kitaip jo interpretacija pakibtų abstrakcijų tuštumoje. Vis dažniau menotyros studijose meno kūrinys pasirodo kaip vizualiosios kultūros produktas arba ekranas, kuriame projektuojamos kūrėjo ir kitų kultūros lauko veikėjų intencijos, ribojantys požiūriai, institucijų ar galios struktūrų primestos taisyklės bei draudimai, techninės galimybės, ideologijos, poreikiai, tapatybės ir t. t. Meno kūrinys suvokiamas nebe kaip objektas, apsaugotas nuo kasdienybės sterilioje parodos erdvėje ir tenkinantis vien estetiškus poreikius, bet kaip tekstas, kuriame kertasi, kryžiuojasi ir pinasi įvairūs socialiniai diskursai.

Šis teorinis posūkis neabejotinai susijęs su šiuolaikinio meno polinkiu į atvirą formą ir interaktyvumą. Esė rinkinyje *Reliacinė estetika (Relational*

Aesthetics) kritikas Nicolas Bourriaud perrašo meno sampratą: „Menas yra veikla, kurią sudaro santykių su pasauliu kūrimas, pasitelkiant ženklus, formas, veiksmus ir objektus.“ Jis priskiria menininkui aktyvaus „laiko kūrėjo“ ir „semionauto“ vaidmenį, o jo pagrindinė užduotis – kurti „trajektorijas tarp ženklų“ ir įtraukti žiūrovą į dialogą. Nors Bourriaud taip apibūdino tik šiuolaikinio meno situaciją, jo pateikta kontekstinė meno samprata atkreipia dėmesį į tai, kaip menas dalyvauja aktualiuose savo laiko diskursuose, įtvirtindamas arba, priešingai, kvestionuodamas egzistuojančias socialines, ideologines, ekonomines struktūras, „kalbėdamas“ tikėjimo, klasės, lyties, smurto, politikos ir kitokiais klausimais. O tos „kalbos“ veikia vizualiosios kultūros reiškinų cirkuliaciją visuomenėje ir tvermę laike, tai yra meno istorijoje. Taigi šiame *Acta Academiae Artium Vilnensis* numeryje publikuojami straipsniai, nagrinėjantys socialinį, istorinį, ideologinį, tarpasmeninį meno kontekstą ir laiko atspindžius vizualumo raiškoje.

Sudarytoja dr. Agnė Narušytė

PREFACE

Works of art are no longer studied as isolated artefacts conveying their messages through colours, lines, shapes and other visual codes of meaning. Even the most radical reader of the image as a closed entity would unavoidably refer to external experiences otherwise risking ending up with empty abstractions. Theory treats art increasingly as a product of visual culture reflecting the author's intentions and limiting points of view, rules and prohibitions imposed by institutions or power structures, technical possibilities, ideologies, needs, identities, etc. A work of art is no longer understood as a "useless" object protected from daily life in a sterile exhibition environment and satisfying only aesthetic needs, but as a text in which various social discourses cross and intertwine.

This theoretical turn is clearly related to the tendency of contemporary art towards an open form and interactivity. In his collection of essays, *Relational Aesthetics*, French critic Nicolas Bourriaud rewrites the concept of art in the following way: "Art is an activity consisting in producing relationships with the world with the help of signs,

forms, actions and objects." He sees the artist as a "producer of time" and a "semionaut" whose main task is to create "trajectories between signs" and engage the viewer in a dialogue. Although Bourriaud applied these ideas only to quite a specific situation of contemporary art, his contextual conception may be helpful in searching for new cross-sections of art from various periods of history. Perhaps, although not as openly as contemporary art, the art of the past as well as the entire visual culture were and still are part of important discourses of their time by reinforcing or, on the contrary, questioning existing social, ideological and economic structures and "having their say" on the issues of faith, class, gender, violence, politics, etc. On the other hand, the importance of those statements has affected the circulation of visual phenomena in the society and their duration in time, i.e. in art history. Thus, this volume of *Acta Academiae Artium Vilnensis* presents papers focusing on the social, historical, ideological and interpersonal context of art and the reflections of time in visual expression.

Editor Dr Agnė Narušytė